

SALTOschool Strijp Dorp

HET SCHOOLPLEIN

EEN LEERRUIMTE VOL (SPEEL)BELEVING:

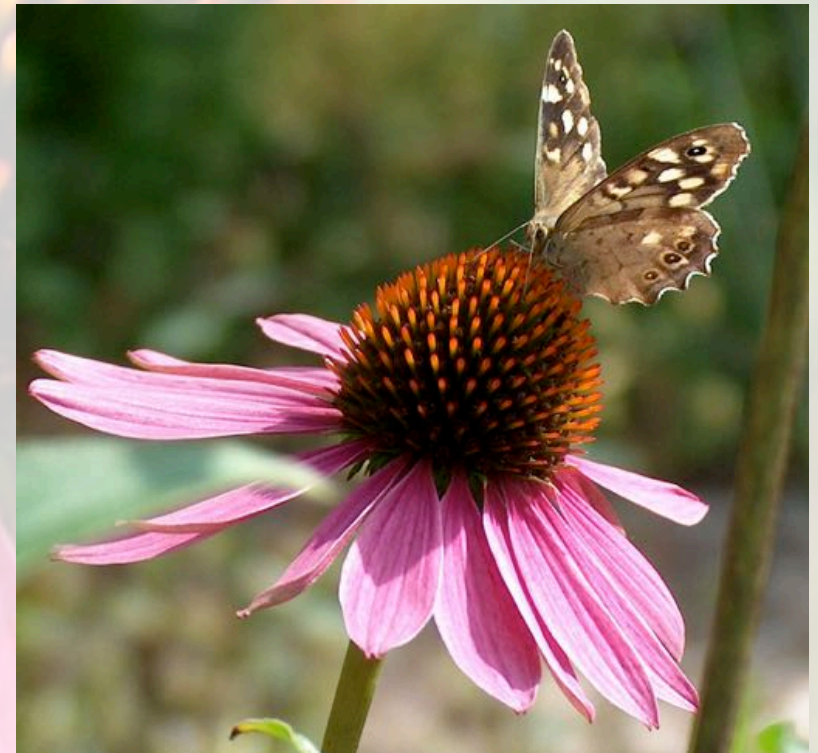
EEN GEZOND AVONTUUR VOOR IEDEREEN

Marleen van Tilburg, ontwerp voor een groene omgeving
Samen, want buiten is van iedereen
www.marleenvantilburg.nl

Ruurd van Donkelaar groenadvies
www.ruurdvandonkelaar.nl

met Inhoudelijke ondersteuning hfst. sport en beweging:
Pia Bartraij; Lumens in de buurt

In opdracht van:
SALTOschool Strijp Dorp
Lieke Binder
info@bs-strijpdorp.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Naar een nieuwe inrichting voor de buitenruimte	5
1.1. Inleiding	5
1.2. Inventarisatie van de buitenruimte	5
1.2.1. De eerste indruk; de omgeving van de school	5
1.2.2. Het bestaande schoolplein.....	6
1.2.3. De missie en visie van SALTOschool Strijp Dorp	6
1.3. Een schoolplein voor talenten.....	6
1.3.1. Aansluiting bij de visie en missie van de school	6
1.3.2. Gezond Schoolplein.....	7
1.3.3. De deelnemers aan het proces	7
2. het ontwerp	9
2.1.1. Participatie.....	9
2.1.2. Schoolplein als stimulans van beweging (door Pia Bartraj)	9
2.1.3. Het terrein als basis voor de keuzes voor het schoolplein.....	10
2.1.4. Gezond als uitgangspunt voor het ontwerp	10
3. Het ontwerp in beeld	11

1. Naar een nieuwe inrichting voor de buitenruimte

1.1. Inleiding

SALTObasisschool Strijp Dorp te Eindhoven, droeg tot augustus 2014 de naam Drents Dorp. Sinds augustus is de school gevestigd in een gloednieuw gebouw aan de Apeldoornstraat, op nog geen 300 meter van de oude locatie. Met de verhuizing heeft de school ook een andere naam gekregen. In de nieuwe huisvesting van de school, zijn ook andere partners voor de wijk gevestigd: Kinderdagverblijf Partou, Consultatiebureau Zuidzorg, jongerencentrum Stairways (Lumens) en Sportpark de Karpen. Met elkaar bieden zij een aantal faciliteiten voor de wijk. Het gebouw waarin Strijp Dorp gevestigd is wordt daarom ook Spilcentrum genoemd. In 2015 krijgt de school van Jantje Beton subsidie en ondersteuning in het proces, om het stenige schoolplein om te vormen tot een Gezond Schoolplein (zie hfst. 1.3.2.). In februari kreeg ik de opdracht voor het ontwerpen van het Gezonde Schoolplein voor de school en de buurt.

1.2. Inventarisatie van de buitenruimte

1.2.1. De eerste indruk; de omgeving van de school

De eerste keer dat ik de school naderde, was ik erg onder de indruk van de veelbelovende dynamiek in de wijk. De school is gesitueerd aan de rand van de oude wijk Drents Dorp; een buurt

in het stadsdeel Strijp. De wijk is destijds; in de jaren 20 van de 20^e eeuw gebouwd door werkgever Philips die deze wijk speciaal voor werknemers uit Drenthe liet bouwen. Vanuit het noorden aankomend nam ik waar dat oude gebouwen en hun omgeving; allemaal restanten van de Philips industrie, deels zijn ontmanteld en afgebroken, maar vooral deels worden aangepast om met elkaar in de wijk een nieuwe dynamische structuur neer te zetten. Het karakter van de wijk is enorm veranderd. Nieuw gebouwde huizen en natuurlijk ook ons nieuwe schoolgebouw, samen met de historische industriële architectuur en de oudere arbeidershuisjes geven de nieuwe wijk een hip, dynamisch en tegelijkertijd historisch aanzien. Een stedenbouwkundige ruimte en sfeer die past bij (mensen van) deze eeuw.

De omgeving in de buurt van de school is nog niet uitgekristalliseerd. De immense sportvelden contrasteren sterk met het oude parklandschap van het Philips de Jongh wandelpark. De leeggevallen ruimtes, waar gebouwen zijn verdwenen, zijn door verschillende initiatieven vanuit de wijk ingevuld: Spannende speelplekken, moestuintjes en ruderele terreintjes; ruig begroeid en supernat.

1.2.2. Het bestaande schoolplein

Vers afgeleverd: 30 september 2014, wordt het beeld van het bestaande schoolplein gedomineerd door harde materialen. Hoofdzakelijk stoeptegels en een gebroken steensoort (waarschijnlijk gralux, Brelux of een van de andere talloze granulaten). Nadeel van vooral het laatste is dat het enorm stuift en het niet fijn is om op te spelen vanwege het risico om uit te glijden en je te verwonden als je lekker wild over deze halfverharding rent en springt.

De foto's bij dit hoofdstuk laten zien dat het schoolplein in één blik is waar te nemen. In tegenstelling tot wat men zou verwachten ('lekker veilig, alles is te zien'), geeft zo'n grote open ruimte een rusteloos en gedesoriënteerd gevoel. Er is niets waar de blik zich op kan vestigen, geen plekje wat veiligheid biedt door 'rugdekking'. Geen van de plekken op het schoolplein heeft een uitgesproken betekenis. Bezoekers van de school of één van de andere organisaties in het gebouw die de entree aan het schoolplein hebben, hebben geen idee welke kant ze op moeten

om naar binnen te gaan. Het lijkt een raadsel waar de hoofdingang van de school zich bevindt.

1.2.3. De missie en visie van SALTOSchool Strijp Dorp

Bron; internet www.bs-strijpdorp.nl

De visie:

- Kinderen hebben een eigen ontwikkelingskracht en zijn tegelijkertijd afhankelijk van de invloed van hun omgeving
- De school biedt een warme, veilige en uitdagende omgeving, waarbinnen ieder kind zich kan ontwikkelen
- De kinderen ontwikkelen een onderzoekende houding die bijdraagt aan het ontdekken van hun eigen kwaliteiten
- Kernwaarden in het gegeven onderwijs:

- + gezamenlijke verantwoordelijkheid
- + partnerschap
- + verbinden
- + voorbereiden op de toekomst en
- + omgang met elkaar

De missie:

1.3. Een schoolplein voor talenten

1.3.1. Aansluiting bij de visie en missie van de school

Uit de inhoudelijke visie en missie van de school blijkt hoe belangrijk zij de individuele maar zeker ook de sociale ontwikkeling van de kinderen vindt. Ieder kind heeft talent en kwaliteit. De kunst van het onderwijs

schuilt hem in het aanbieden van een omgeving (en kennis) waarin een kind zich veilig genoeg voelt om zich met al zijn talenten te kunnen en mogen ontplooiën. Elk kind (mens) is belangrijk en kan met zijn of haar talenten bijdragen aan een waardevolle wereld.

Met het aanbod van Jantje Beton om het schoolplein van Basisschool Strijp Dorp tot een Gezond Schoolplein in te richten, is een belangrijke kans geboden om de buitenruimte, net als het schoolgebouw, in te richten als omgeving die bijdraagt aan het doel wat de school zichzelf gesteld heeft als educatieve omgeving.

1.3.2. Gezond Schoolplein

Wat is een Gezond Schoolplein (bron: Jantje Beton)

Een Gezond Schoolplein is een plein dat kinderen en jongeren binnen het onderwijs de ruimte geeft om te bewegen en te spelen in een uitdagende, groene en rookvrije omgeving.

Een gezond schoolplein prikkelt de fantasie, stimuleert beweging en leert over het belang van de natuur. Dit heeft een positief effect op het concentratievermogen en de leerprestaties. Een van de voorwaarden is dat het schoolplein ook na schooltijd toegankelijk is.

Voor meer informatie over Gezonde Schoolpleinen:

<http://www.jantjebeton.nl/thema/2-gezondschoolpleinen/>

Wilma Nugteren vanuit Jantje Beton begeleidt de school en de andere partijen die betrokken zijn bij het maken van het nieuwe plan voor de inrichting van het Gezonde Schoolplein. Hiertoe heeft SALTOSchool Strijp Dorp een subsidie gekregen die ingezet moet worden bij de nieuwe inrichting.

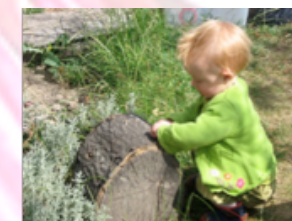
1.3.3. De deelnemers aan het proces

Voordat met het ontwerp begonnen werd heeft al een heel proces plaats gevonden. De kinderen hebben in de klassen al veel met elkaar nagedacht over de inrichting van het nieuwe schoolplein. Er is een School Actie Team opgericht (SAT). Hierin zijn kinderen vertegenwoordigd die meedenken over het ontwerp. Zij vormen de schakel tussen de kinderen uit hun klas en het projectteam en de ontwerpster.

Ook het team speelt een actieve rol in de totstandkoming van de plannen. Betrokkenheid van het team en de kinderen is een voorwaarde zodat de buitenruimte straks niet alleen als speelplein maar ook als buitenleslokaal gebruikt zal gaan worden. Spelen en beleven kan alleen dan als er vertrouwen is. Vertrouwen in de veiligheid en het gebruik van het terrein zal vooral groeien door deelname aan het proces. Niet alleen de school is partij in de omvorming van het schoolplein. Ook wijkbewoners, Lumens in de buurt, het IVN en de gemeente participeren in dit project. Straks ligt er niet alleen een schoolplein, maar een openbaar toegankelijk terrein dat ook in vakanties en weekeinden voor kinderen is opengesteld.

**Gezond Schoolplein;
oord van ontdekking en verwondering**

2.het ontwerp

2.1.1. Participatie

Voorafgaand aan het ontwerpen van het nieuwe schoolplein zijn er al veel momenten geweest; bijeenkomsten waarin in grotere of kleinere kring, begeleid door Wilma Nugteren van Jantje Beton of Jeffrey Raymakers van het IVN, met elkaar over het gebruik, de sfeer en het beeld van de tuin

gebrainstormd is. De schoolkinderen, teamleden en buurtbewoners hebben actief deelgenomen aan deze momenten.

Ook de ontwerpster heeft met het team, buurtbewoners en met de kinderen van het SAT gebrainstormd over de wensen en Ideeën ten aanzien van het nieuwe Gezonde Schoolplein. Alle verzamelde informatie is aan de ontwerpster ter hand gesteld om mee te nemen in het ontwerp.

Pia Bartraij is studente aan de Fontys Sporthogeschool *sport- en bewegingseducatie*. Zij loopt vanuit haar opleiding stage bij Lumens in de Buurt, zij neemt deel aan de projectgroep vanwege haar specialiteit en kennis over beweging en motoriek. In deze motivatie is het volgende hoofdstuk door Pia ingevoegd. Meer informatie over het stagerapport van Pia 'Gezond Schoolplein', wordt verkregen door een mail aan p.bartraij@lumensindebuurt.nl

2.1.2. Schoolplein als stimulans voor beweging (door Pia Bartraij)

Het schoolplein is een plaats waar kinderen zichzelf kunnen ontwikkelen. Zowel motorisch als sociaal en cognitief. Hoe het schoolplein is ingedeeld kan bijdrage aan de mate waarin kinderen bewegen en hoe ze dit leren. Wanneer er veel input wordt gegeven en er niet veel ruimte is voor de eigen fantasie van de kinderen, dan beperk je het leerproces. Aan de andere kant wanneer er te weinig input wordt geleverd, dan zijn de kinderen te vrij en wordt het leerproces eentonig. Door het schoolplein in te delen in verschillende gebieden met verschillende functies, wordt er rust gecreëerd en komen er verschillende ontdekplekken. Zo is er door een groen gebied veel ruimte voor het ontdekken van de natuur zoals water, gras, hout en beestjes, maar ook het klimmen, klauteren en verstoppjen. Dit kan in de vorm van een klimboom, een tunnel in een berg of een duikelrek. Een ander gebied voor meer sport zou vooral het motorische bewegen alleen of samen als functie kunnen hebben. Denk hierbij aan competitie zoals een atletiekbaan of gezamenlijke spelletjes zoals tikkertje. Dan is er nog een rustgedeelte, waar gezeten kan worden. Dit is niet perse een gebied maar meer verspreid over het gehele schoolplein, zodat er overal ruimte is voor rust. Om het zitten te bereiken, moet er wel altijd bewogen worden. Dit kan door een berg te maken waar op gezeten kan worden of een kuil zoals een tipplek (zie stagerapport Pia Bartraij).

Hierdoor moet er altijd eerst bewogen worden, wil er rust gevonden worden. Dit is ook weer een uitdaging en een ontdekking

2.1.3. Het terrein als basis voor de keuzes voor het schoolplein

Zoals in het hoofdstuk over het bestaande schoolplein al aangehaald is, wordt het schoolplein zoals het er op dit moment bij ligt gekenmerkt door kaalte. Ik spreek opzettelijk van kaal en niet van leeg. Leeg kan nog een suggestie wekken dat het om een aangenaam gevoel gaat. Niets is minder waar; het terrein is van voor tot achter in één blik te overzien; geen enkel ding waar de aandacht zich op kan vestigen. De blik zoekt naar een aangenaam en vertrouwd punt, door gebrek hieraan ontstaat een rusteloos gevoel (vaak onbewust). Kinderen zijn altijd in beweging, het ene kind meer dan het andere, maar rusteloze beweging zonder aandacht is toch iets anders. Het terrein waar de kinderen spelen moet in feite de uitdaging bieden om in beweging te komen. Een voorwerp, materialen, maar ook de ruimte zelf kan dienen om het 'spel' in gang te zetten; een doelgericht bewegen naar plekken waar iets te beleven en te ontdekken valt! Kijkend naar het plein (zie foto's hierboven), zijn er maar weinig zaken die de kinderen zullen prikkelen om in beweging te komen. Dat verandert zodra er andere kinderen op het plein zijn; dan zullen kinderen vooral ook elkaar als doel gaan ontdekken met als gevolg competitief en uitdagend gedrag waar al te vaak ruzie uit voortkomt. Dit is een veel voorkomend gevolg van een schoolplein dat uit verharding bestaat en uit weinig anders.

De uitdaging voor het ontwerp begint met betekenis geven aan de ruimte. Het begrip 'Gezond Schoolplein' inspireert. Met alle dromen en wensen van de gebruikers op zak kan het ontwerpen beginnen!

2.1.4. Gezond als uitgangspunt voor het ontwerp

Althans

Wat kan er eigenlijk verstaan worden onder een 'Gezond' schoolplein?

Er zijn veel ideeën geopperd, maar inhoudelijk miste ik nog een sleutel om mee aan het werk te gaan. In een extra teambijeenkomst hebben we ons gebogen over het begrip 'gezond'. De vraag voorgelegd aan de teamleden gaf een verrassende extra dimensie aan alle informatie die er al was:

Waar denk je aan als je het begrip 'gezondheid' vertaalt naar het nieuwe schoolplein? (bron; het team)

- + Aan voeding en veiligheid
- + Aan een plaats zonder stress
- + Beweging op ieders niveau
- + 't voorleven, oftewel; 'Practice what you Preach'
- + beweging
- + op je eigen manier ontspannen; jezelf zijn
- + sport; teamsport en individueel (ook ruimte voor competitie)
- + natuur
- + bewegen; klimmen en klauteren

Het was een vruchtbare bijeenkomst. Het begrip 'gezond' zette vooral ook de gevoelsmachine in beweging. De afstemming was optimaal. Het doel van het 'Gezonde Schoolplein' is: Een omgeving te zijn waar kinderen zich veilig voelen, zichzelf mogen zijn, waar veel ruimte en aanleiding is om te bewegen, maar waar ook ruimte is voor rust. Waar je met elkaar kunt zijn, maar ook alleen.

Een plek om spelenderwijs te ontdekken. Een plek waar leren vanzelf gaat en leuk is: buiten! Een buitenklaslokaal, een proeftuin, een laboratorium voor de kinderen van de SALTOSchool StrijpDorp.

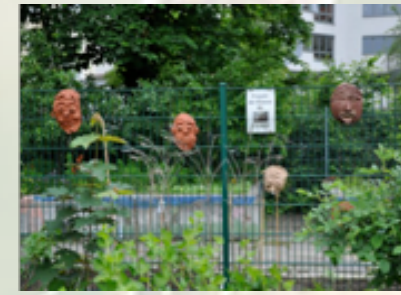
Misschien krijgt het nieuwe schoolplein wel de naam die een paar kinderen bij het maken van een maquette al hadden bedacht: 'De Gezelligheid'

3. Het ontwerp in beeld

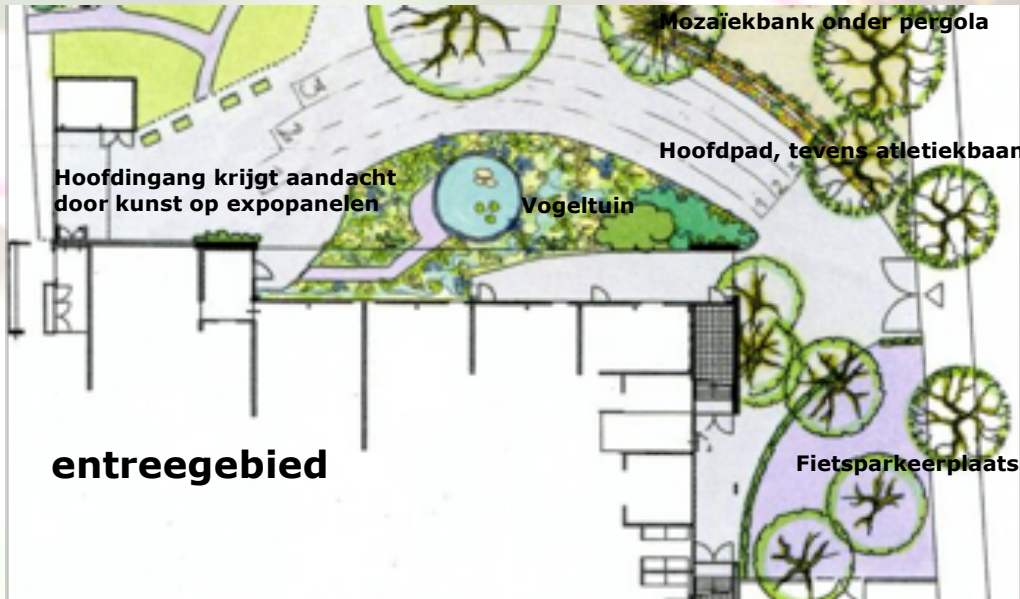

Een zelfgebouwde muur van allerlei materiaal en kunstig mozaïek; een heerlijke zitplek (tribune) en een creatieve uitdaging

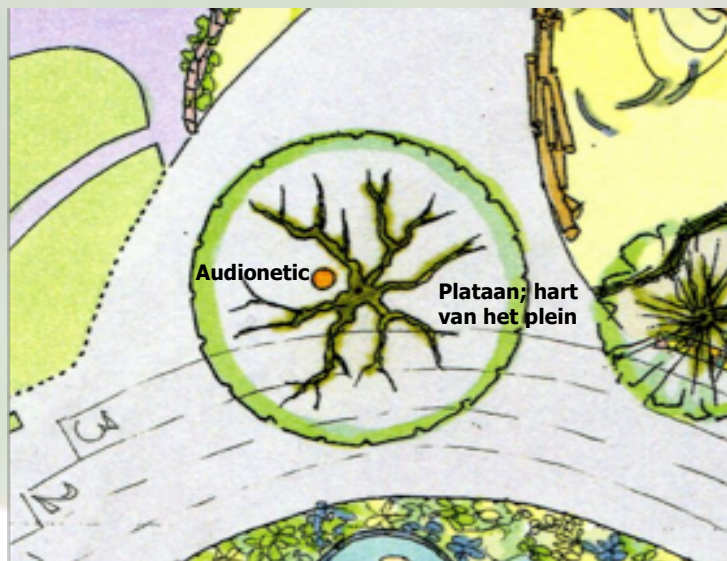

Sport, kunst en educatie in een natuurlijke omgeving is wat het gehele Gezonde Schoolplein kenmerkt. De beleving begint al bij het betreden van het schoolplein. Het gebogen hoofdpad, dat tegelijkertijd te gebruiken is als atletiekbaan, wijst de weg naar de hoofdingang van de school. De (thema)kunst die kinderen maken kan tentoongesteld worden bij de hoofdingang, waarmee de entree opvalt en vindbaar wordt.

Ook de vogeltuin is een plek voor verwondering en het ontdekken van allerlei beestjes.

Het hart van het Gezonde Schoolplein; De spil waar alles om draait

Bij de oude school staat nog steeds een boom op het schoolplein dat nu niet meer gebruikt wordt: een Plataan. Het zou mooi zijn als deze waardevolle boom verhuisd zou kunnen worden. De boom heeft voor de school een belangrijke symbolische waarde. Platanen worden prachtig oud. Ze zijn heel sterk en uitermate voor het stedelijke milieu geschikt.

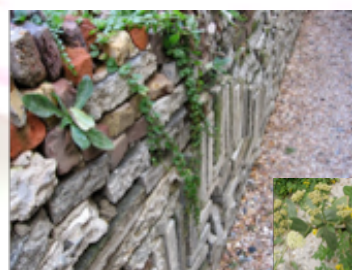
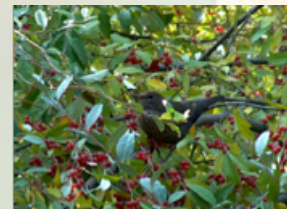
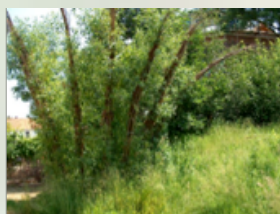

De Audionetic van Yalp is een element dat digitale informatie bevat. Door het intrappen van een pedaal kan de informatie verkregen worden die de kinderen aanzet tot beweging; sport en spel. De paal kan ook verhalen vertellen, kennis delen enzovoorts. Samen met de Plataan vormt de Audionetic het centrale punt van het plein.

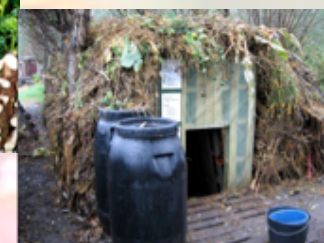
De westzijde van het schoolplein

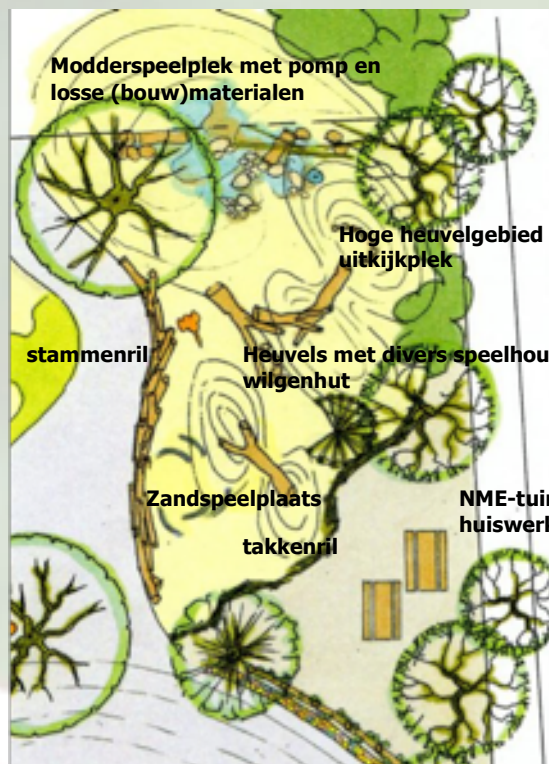
De arena is een plek voor allerlei sportieve en culturele evenementen. Door zijn natuurlijke ligging ook een plek voor bezinning en vrij spel

Een 'levende' muur als afscheiding en zitplek, is een plek waar talloze kleine diertjes en planten zich kunnen vestigen, tussen voegen, kieren en speciaal ingebouwde holtes in de muur. De muur kan gebouwd worden, in een organische vorm, van allerlei (gerecycled) steen evt in combinatie met hout.

De moestuin; een transparant omheinde plek, maar open toegankelijk, is een fijne plek voor de school. Een voldoende grote moestuin, omgeven door eetbaar fruit en noten kan een waardevolle betekenis hebben voor onderwijs én beleving!

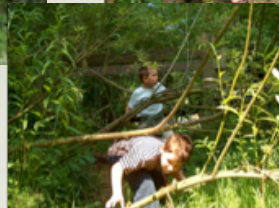
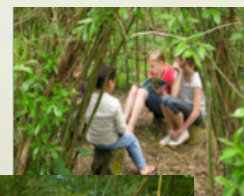
De oostzijde van het schoolplein

Een vrije speelplek met heuvels, speelaanleidingen, losse materialen, water en modder; de ideale ontwikkelruimte voor spel en fantasie

Op een aantal gewenste plekken kan een totem, gemaakt door de kinderen, als een wachter duidelijk maken dat een bepaald gebied gesloten is

SALTOschool Strijp Dorp Eindhoven
Een buitenruimte voor verwondering en beleving

In feite is de hele tuin een buitenklas. Maar in deze zogenaamde NME tuin kunnen speciale activiteiten worden georganiseerd zoals bijvoorbeeld: buiten koken (brandnetelsoep), huiswerk maken (concentratie door stilte), beestjes zoek en voor beestjes bouwen. Meer dan de andere plekken op het schoolterrein is dit vooral een ontdektuin voor verwondering pur sang, waar de verwondering ingezet wordt voor gesprek en educatieve activiteiten en niet overgaat in spel.

Marleen van Tilburg
Ontwerpen voor een groene omgeving

Pagina 15 van 17

Marleen van Tilburg, ontwerpen voor een groene omgeving
Samen, want buiten is van iedereen

www.marleenvantilburg.nl

In opdracht van:
SALTOschool Strijp Dorp
Lieke Binder
info@bs-strijpdorp.nl

Marleen
van Tilburg

Tuinen die tot de verbeelding spreken